

ΚΕ 800 – Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης (κοινωνικοποίηση – διαπολιτισμικότητα)

Ενότητα 4: Ομάδες και Φορείς Κοινωνικοποίησης

Αναστασία Κεσίδου
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ομάδες και φορείς κοινωνικοποίησης

Η κοινωνιολογική μελέτη επιχειρεί να διερευνήσει τις **ομάδες** που παίζουν πιο καθοριστικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση: εκείνες που με άμεσο τρόπο προμηθεύουν τα άτομα με κοινωνικές καταστάσεις και επιδιώκουν με συγκεκριμένα μέσα την εκμάθηση τρόπων σκέψης, αξιών και κανόνων από αυτά.

Πρωτογενείς και δευτερογενείς ομάδες κοινωνικοποίησης 1/2

Πρωτογενείς ομάδες:

1. Αναπτύσσονται οι πρώτες αντιλήψεις για τον κοινωνικό κόσμο και τις κοινωνικές πρακτικές.
2. Οι κοινωνικές «πιέσεις» για προσαρμογή ασκούνται «πρόσωπο με πρόσωπο».
3. Η συμμετοχή σε αυτές εμπλέκει όλο τον εαυτό- όλη την προσωπικότητα.

Πρωτογενείς και δευτερογενείς ομάδες κοινωνικοποίησης 2/2

Δευτερογενείς ομάδες:

1. Ομάδες γραφειοκρατικού τύπου- οι αξίες και οι κανόνες αφορούν ειδικούς μόνο ρόλους και ειδικές δραστηριότητες.
2. Οι κοινωνικές «πιέσεις» δεν αφορούν όλη την προσωπικότητα αλλά μόνο τον ειδικό τρόπο με τον οποίο συμμετέχει κανείς σε αυτές τις ομάδες.
3. Η συμμετοχή δεν απαιτεί την εμπλοκή όλου του εαυτού (= τμηματική και απρόσωπη ένταξη).

1. Οικογένεια: πρωτογενής ομάδα

Φορείς κοινωνικοποίησης: **οι γονείς.**

Με ποιους ακριβώς τρόπους;

Ικανοποίηση αναγκών του παιδιού (από την τροφή και την περιποίηση του σώματος έως την ψυχική και κοινωνική περιοχή).

2. Σκόπιμες προσπάθειες των γονιών για κοινωνικοποίηση (μετάδοση αξιών και κανόνων- διδαχή δεξιοτήτων, όπως π.χ. η γλώσσα).

3. Κοινωνικές εμπειρίες που αναγκαστικά προκύπτουν στο πλαίσιο της ζωής της οικογένειας, **χωρίς στόχο το παιδί.**

1. Οικογένεια 1/9

Γονείς= **διαμεσολαβητές** μεταξύ της κοινωνίας και των παιδιών τους. Δηλαδή: το πώς οι γονείς κοινωνικοποιούν τα παιδιά τους βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το σύστημα αξιών και κανόνων που έχουν αποδεχτεί και οι ίδιοι ως μέλη της συγκεκριμένης κοινωνίας και με τις προσδοκίες που οι άλλοι έχουν από αυτούς ως γονείς. Σε όλες τις κοινωνίες υπάρχει το ιδεώδες του «καλού γονιού».

1. Οικογένεια 2/9

Περιεχόμενα και μέθοδοι κοινωνικοποίησης:
προσδιορίζονται από την **κουλτούρα** και τη **δομή** που έχει
η συγκεκριμένη κοινωνία:

π.χ. - «πρωτόγονες» και «δυτικές» κοινωνίες
κοινωνίες διαφορετικής οικονομικής δομής: οικογένειες
εκτεταμένης μορφής σε **αγροτικές κοινωνίες VS**
πυρηνικές οικογένειες σε **βιομηχανικές κοινωνίες.**
Τρόπος κοινωνικοποίησης στις δύο περιπτώσεις;

1. Οικογένεια 3/9

Τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας των ενηλίκων, ο τύπος προσωπικότητας που ευνοεί και τα γνωρίσματα συμπεριφοράς που θεωρεί ως κατάλληλα λειτουργούν καθοδηγητικά για τους γονείς.

Στη δική μας κοινωνία ποιος τύπος προσωπικότητας ευνοείται;

πρωτοβουλία, αυτοπεποίθηση, ανταγωνιστικότητα, ατομική επιτυχία.

1. Οικογένεια 4/9

Περιεχόμενα και μέθοδοι κοινωνικοποίησης:

- διαμορφώνονται με βάση και τις αντιλήψεις που επικρατούν στην εκάστοτε κοινωνία και εποχή για τη **φύση** του παιδιού.
- η «παιδική ηλικία» δεν υπήρχε ανέκαθεν, αλλά «ανακαλύφθηκε» στην πορεία.

1. Οικογένεια 5/9

Το παιδί δεν μένει **απαθές** κατά την κοινωνικοποίησή του, αλλά αλληλενεργεί με το περιβάλλον του. Κατά συνέπεια δεν δέχεται αυτόματα τις επιρροές του, αλλά συμμετέχει ενεργά, αντιστέκεται σε επιρροές, επιλέγει και επεξεργάζεται εμπειρίες και ερεθίσματα. Επίσης, δημιουργεί το ίδιο σχέσεις με το περιβάλλον του και τις δοκιμάζει.

Τι σημαίνουν τα παραπάνω για τους γονείς;

1. Οικογένεια 6/9

Επίσης:

Μπορεί οι γονείς να είναι διαμεσολαβητές μεταξύ της κοινωνίας και των παιδιών τους, ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι οι γονείς σε μια κοινωνία κοινωνικοποιούν τα παιδιά τους με τον ίδιο πανομοιότυπο τρόπο.

Πού μπορούν να αποδοθούν οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται σε μία κοινωνία ως προς την κοινωνικοποίηση των παιδιών;

1. Οικογένεια 7/9

-Προσωπικά γνωρίσματα των γονιών:
επίπεδο μόρφωσης, σύστημα πεποιθήσεων, σύστημα αξιών (θρησκευτικού, ιδεολογικού, εθνικού χαρακτήρα), επαγγελματική θέση, θέση της οικογένειας στην κοινωνική στρωμάτωση.

Πώς διαφέρει συγκεκριμένα η κοινωνικοποίηση ανάλογα με την κοινωνική στρωμάτωση;

1. Οικογένεια 8/9

Μεσαία και ανώτερα κοινωνικά στρώματα VS Κατώτερα κοινωνικά στρώματα

- Ατομική επιτυχία, «σύνδρομο επιτυχίας».
- Θέμα γλώσσας (θεωρία Bernstein).
- Αυτενέργεια και ανεξαρτησία που παραχωρεί η οικογένεια στα παιδιά.
- Τρόπος με τον οποίο οι γονείς ασκούν την εξουσία στα παιδιά τους.

1. Οικογένεια 9/9

Παρέχει στο παιδί έναν πρώτο *πλήρη* κόσμο, ολοκληρωμένο, αυτονόητο και αναπόφευκτο που εσωτερικεύεται ως τέτοιος.

Υπόβαθρο για περαιτέρω κοινωνικοποίηση.

Στη συνέχεια το παιδί εντάσσεται σε «υποκόσμους» της πραγματικότητας.

2. Ομάδες συνομηλίκων: πρωτογενείς

Φορείς κοινωνικοποίησης: τα ίδια τα παιδιά/έφηβοι το ένα για το άλλο.

- Οι σχέσεις δεν ρυθμίζονται από σχέσεις εξουσίας (όπως στην οικογένεια).
- Εξουσία με βάση ικανότητες και δεξιότητες των μελών της ομάδας.
- Σταδιακή αποδέσμευση από τους γονείς- κυρίως στην εφηβεία: **«κοινωνία των εφήβων»**, διαφοροποίηση, ακόμα και αντίθεση με την κουλτούρα των μεγάλων.
- Πολύ δυνατές ομάδες κοινωνικοποίησης.

2. Ομάδες συνομηλίκων

Δύναμη των ομάδων συνομηλίκων (καθώς μειώνεται η δύναμη της οικογένειας).

- Συνάρτηση του είδους της κοινωνίας και της φύσης της οικογένειας.

Π.χ. στην αστική «πυρηνική» οικογένεια υπάρχουν πολλές περιοχές που δεν μπορεί να καλύψει η ίδια η οικογένεια: εκεί αναλαμβάνει η ομάδα συνομηλίκων.

- Βασική λειτουργία: ενημέρωση και προσανατολισμός προς νέες εκφάνσεις και κατευθύνσεις της κοινωνικής ζωής.

3. Σχολείο και σχολική τάξη 1/3

- Σχολείο: δευτερογενής ομάδα (γραφειοκρατικά χαρακτηριστικά).
- Σχολική τάξη: στοιχεία δευτερογενούς αλλά και πρωτογενούς ομάδας.

3. Σχολείο και σχολική τάξη 2/3

Διαφορές από την κοινωνικοποίηση στην οικογένεια:

- Πιο συστηματική προετοιμασία για την κοινωνική ζωή.
- Γονείς VS εξειδικευμένα πρόσωπα.
- Προσωπική φροντίδα VS σύνολο των μαθητών της σχολικής τάξης.
- Γενικοί σκοποί για όλο το φάσμα της ανάπτυξης του παιδιού VS πιο εξειδικευμένοι σκοποί για μέρος της ανάπτυξής τους.

3. Σχολείο και σχολική τάξη 3/3

- Ρόλος των γονέων λιγότερο προσδιορισμένος από εκείνον των εκπαιδευτικών.
- Γονείς πιο παιδοκεντρικοί από τους εκπαιδευτικούς.
- Μεγαλύτερη ευελιξία και ποικιλία στα περιεχόμενα και τις μεθόδους κοινωνικοποίησης μεταξύ οικογενειών συγκριτικά με τα σχολεία.
- Περιεχόμενα κοινωνικοποίησης στο σχολείο: περισσότερο εξαρτημένα από τους σκοπούς της κοινωνίας: ό,τι κατακτάται στην οικογένεια σε γενικό επίπεδο, στο σχολείο εξειδικεύεται και προσαρμόζεται περισσότερο στις κοινωνικές απαιτήσεις.

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 1/7

Πώς επιτελείται;

1. Διδασκαλία και μάθηση (μαθήματα όλου του φάσματος του Προγράμματος Σπουδών που εμπριέχουν μια «αλήθεια» για τον φυσικό και κοινωνικό κόσμο).
2. Οργανωτικές ρυθμίσεις λειτουργίας του σχολείου και της τάξης (σύστημα **ρόλων** και καθηκόντων- τυπικά κοινωνικά περιβάλλοντα με καταμερισμό εργασίας, αρμοδιότητες, ρόλους).

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 2/7

Φορείς κοινωνικοποίησης: εκπαιδευτικοί αλλά και συμμαθητές.

Το πλαίσιο, μέσα στο οποίο καλείται να λειτουργεί ο εκπαιδευτικός, προσδιορίζεται από τις απαιτήσεις της κοινωνίας, των γονέων, άλλων κοινωνικών ομάδων. Πρόκειται για **εξωτερικές** αλλά και για **εσωτερικές** απαιτήσεις (ο εκπαιδευτικός ως κοινωνικοποιημένο ον).

Όμως: ο κάθε εκπαιδευτικός έχει και τους δικούς του προσωπικούς τρόπους διαχείρισης του έργου του.

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 3/7

Τι γίνεται, όταν ο εκπαιδευτικός ορίζει τον ρόλο του με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με τον αντίστοιχο ορισμό του εκπαιδευτικού συστήματος;

Πράγματι, ο εκπαιδευτικός μπορεί να ακολουθεί έναν διαφορετικό παιδαγωγικό, αλλά και πολιτισμικό, κοινωνικό και ιδεολογικό προσανατολισμό.

Πάντως: τέτοιες διαφοροποιήσεις μπορούν να λειτουργούν και ως μέσα παιδαγωγικών και εκπαιδευτικών αλλαγών (εκπαιδευτική μεταρρύθμιση bottom up).

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 4/7

Σταδιακή η σχολική κοινωνικοποίηση:

- από τον απογαλακτισμό από την οικογένεια στη «**μαθητική υποκουλτούρα**» που μπορεί να αντιστρατεύεται τους τυπικούς σκοπούς και τις τυπικές αξίες του σχολείου.
- από την εσωτερίκευση ενός αυτονόητου κόσμου σε προσωπικές και ομαδικές αναζητήσεις: διάλογος, αντιθέσεις, επιλογές.

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 5/7

Ανάλογα με την πολιτική, την οικονομία και την κοινωνική στρωμάτωση: διαφέρει το αξιολογικό σύστημα που μεταδίδεται στα παιδιά.

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 6/7

Σχολική κοινωνικοποίηση και «λειτουργία της επιλογής».

T. Parsons: η διαφοροποίηση των μαθητών στο σχολείο με βάση τον βαθμό επιτυχίας τους σε αυτό και η τελική μετέπειτα επιλογή τους από το σύστημα για τις κοινωνικές θέσεις και ρόλους βρίσκονται σε αντιστοιχία με το βαθμό της εσωτερίκευσης των αξιών που μεταδίδει αυτό το σύστημα.

4. Σχολική κοινωνικοποίηση 7/7

Σχέση σχολικής κοινωνικοποίησης με την πολιτεία:

Ελέγχει μέσω της κοινωνικής και πολιτικής της ιδεολογίας τη λειτουργία των σχολείων, τα Προγράμματα Σπουδών, τα σχολικά βιβλία, την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Π.χ. ΗΠΑ-Σοβιετική Ένωση,

Επαναστατικά ή ολοκληρωτικά καθεστώτα.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αναστασία Κεσίδου.
«ΚΕ 800. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Ομάδες και Φορείς
Κοινωνικοποίησης». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη
δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS294/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

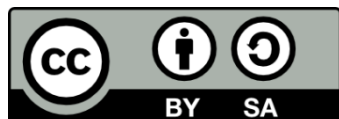
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

